

Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri !
Noiembrie 1985. Anul XIV. Nr. 161.

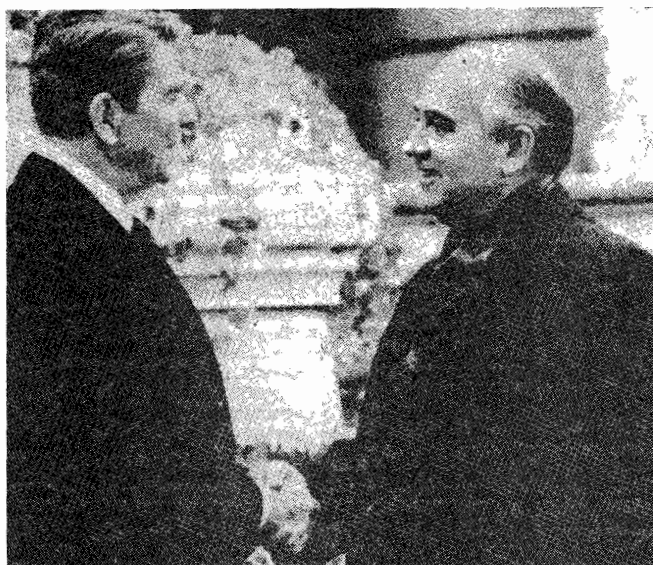
EUROPA ȘI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

REAGAN ȘI GORBACIOV LA GENEVA

În zilele de 19 - 21 noiembrie 1985, la Geneva s-au întâlnit președintele Statelor Unite Ronald Reagan și secretarul P.C. al Uniunii Sovietice Mihail Gorbaciov, pentru a relua dialogul dintre cele mai puternice țări ale lumii actuale, și pentru a debloca o situație de încordare asemănătoare cu cea din perioada așa numitului război rece.

Mijloacele de comunicație au dat cuvenita importanță unui asemenea eveniment, mai ales pentru că el marca reluarea unor relații întrerupte de șase ani, ultima întâlnire americană-rusă la nivelul cel mai înalt fiind cea dintre Carter și Brejnev, la Viena, în anul

1979. În această perioadă, schimbarea administrației americane a dat țării o nouă încredere în forțele proprii, a ridicat valoarea dolarului și a dus la dobândirea unei nete superiorități americane în cucerirea spațiului cosmic. Între timp, U.R.S.S.-ul înregistrează decesele lui Brejnev și Andropov precum și ridicarea la putere a mai tânărului Mihail Gorbaciov, care este pus în fața multor probleme nerezolvate din vremea gerontocrației predecesorilor.

Așadar, la întâlnirea de la Geneva se prezintă un președinte american de 74 de ani, care nu este preocupat de o altă alegere a sa (pentru că se află la al doilea mandat), ci este hotărât să lase istoriei o frumoasă imagine, iar țării sale o situație de pace și de încredere în viitor; secretarul P. C. rusesc, de 54 de ani, are nevoie de răgaz pentru ameliorarea unei evidente crize economice, dar și pentru consolidarea poziției sale la conducerea propriei țări.

Desigur, cele două zile au fost insuficiente celor două delegații, compuse din șapte membri fiecare, pentru a aprofunda problemele conflictuale, care nu sunt puține. Temele principale se pot sintetiza în patru puncte: dezarmare nucleară, conflicte regionale, drepturile omului și raporturi bilaterale între U.S.A. și U.R.S.S. Un anumit dezacord se observă și în prioritatea pe care părțile o dau fiecărei teme. Washington-ul susține, spre exemplu, că eliminarea conflictelor regionale în care sunt implicate cele două superputeri ar crea un climat mai favorabil reducerii de armament. Moscova însă consideră că tocmai cursa înarmărilor alimentează crizele locale și de aceea este necesar ca înainte de toate să se stabilească un acord pentru dezarmare. Poziția americană este destul de bine expusă de scrisoarea secretarului de Stat al Apărării, Weinberger, dată publicității chiar în timp ce Reagan călătorea spre Geneva, în care insistă că președintele nu trebuie să cedeze pretențiilor rusești cu privire la dezarmare, deoarece Cremlinul a violat de nenumărate ori acordurile anterioare în această materie.

Convorbirile au avut loc cu porțile închise și reprezentanții presei și radio-televiziunii n-au putut să înregistreze decât ceea ce se întâmpla în afara convorbirilor propriu-zise.

Reagan și Gorbaciov au încălcat chiar protocolul stabilit și au petrecut peste două ore în convorbiri între patru ochi. De ce? Nu aveau încredere nici în membrii delegațiilor lor, sau este vorba de o nouă Yalta? La un moment dat țarul de azi al Rusiilor a afirmat: «Trebuie să luăm hotărâri împreună... Noi suntem foarte interdependenți», iar președintele actor a dat imediat al său O.K. De fapt și la Yalta Rușii și Americanii au hotărât «împreună».

Bilanțul hotărârilor rămâne învăluit în nebulosă. Miniștrii de externe Shultz și Shevardnadze au hotărât să nu se facă declarații publice decât după terminarea convorbirilor. Dar după aceea ce s-a spus Europei și lumii? În declarația comună știrile concrete sunt absente, iar publicul află doar că «declarațiile au fost sincere și utile» și că «cei doi conducători au ajuns la o mai bună înțelegere a pozițiilor reciproce».

Singurul domeniu în care s-au putut lua unele hotărâri este cel al relațiilor bilaterale. S-a decis deschiderea simultană a unor consulate la New York și Kiev și lărgirea programului de schimburi în domeniul învățământului, culturii, tehnicii și comerțului. Cine va avea de câștigat este lesne de înțeles.

Dar Europa? Ea a fost doar informată, și la Bruxelles și la Praga. Convorbirile au avut loc pe teritoriul Europei, dar ea a fost marea absentă. Deocamdată poate respira ușurată că cei doi mari s-au cunoscut, și-au zâmbit și au vorbit între patru ochi și că relațiile dintre ei s-ar putea ameliora, cu consecințe directe pentru bătrânul continent. Dialogul a fost reluat și s-a hotărât ca în viitor conducătorii celor două mari puteri să se mai întâlnească pentru rezolvarea problemelor rămase în suspensie. Faptele ce vor urma vor arăta dacă întrunirea de la Geneva constituie un faliment sau o reușită chiar și prin simplul fapt că a deschis calea spre cunoaștere, destindere și pace.

«ROMÂNIA A FOST FORȚATĂ SĂ ACCEPTE DIKTATUL»

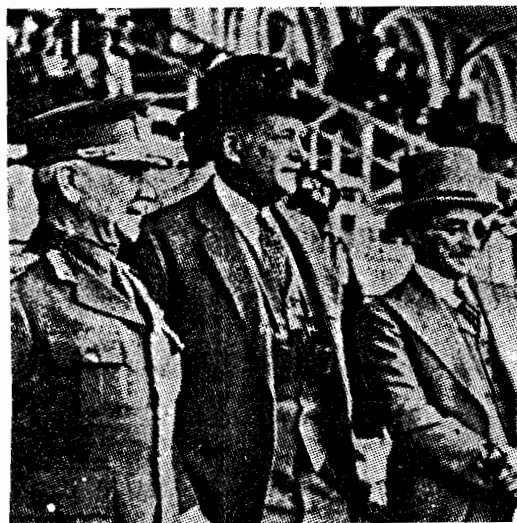
După cum ne dezvăluie unele documente din Arhivele Naționale ale U.S.A., informații și ecouri ale împrejurărilor în care României i-a fost impus diktatul de la Viena, informații care în substanța lor rețineau mult din dramatismul acelor zile, a transmis la Washington ministrul american la București, Franklin Gunther Mott.

«Dintr-o recentă și lungă conversație cu ministrul maghiar (la București) - preciza Mott într-o telegramă din 1 august 1940, expediată pe adresa secretarului de Stat Cordell Hull - am rămas cu impresia clară a unei extreme intransigențe și că nimic în afară de cedarea Transilvaniei nu ar satisface». Această pretenție, aprecia ministrul american, «ar fi, evident, o nedreptate istorică și ar întoarce la iobăgie bărbați și femei libere, acum proprietari. În plus, numeroasa minoritate germană (Sași și Șvabi) n-ar consimți niciodată la dominația maghiară, iar primul ministru român (I. Gigurtu) mi-a spus că în cursul conversațiilor de la Salzburg (din 26 iulie 1940), Hitler a recunoscut că se îndoiește că (Germanii din România) ar consimți (în urma unui schimb de populație) să-și părăsească dealurile și văile ce le-au fost adăpost de mai multe secole...».

Propunerea ungară, sublinia Mott într-o altă telegramă, din 19 august, «implica cedarea întregii Transilvanii de Nord și de Sud-Est, în afara Banatului

Timișoarei... Această arie ar include nu mai puțin de 2.200.000 Români și cu greu doar 1.100.000 Maghiari. Cererea, remarca Mott, este total inacceptabilă».

La 30 august, ministrul american comunica reacțiile provocate de situația nou creată în urma pronunțării diktatului. «Dacă așa cum s-a și relatat deja în cercurile de presă, regele a decis să accepte diktatul conferinței de la Viena și să predea Ungariei o bucată de pământ echivalând cu jumătate din Transilvania, incluzând Oradea, Cluj și

F. G. Mott, în mijloc, împreună cu generalul Argeșeanu și Armand Călinescu

Arad..., situația sa personală precară va ajunge la o criză categorică. Ați reținut deja din diversele depeșe anterioare că resentimentul contra regelui a crescut... Nu-i mai este posibil să evite blamul personal... El nu poate să treacă responsabilitatea pe seama celor din Consiliul de coroană». Dată fiind ostilitatea opiniei publice față de monarh, acesta dăduse dispoziții ca «avionul său personal să fie ținut cu om la bord și în orice clipă gata», pentru a părăsi țara.

La 3 septembrie, Mott informa despre faptul că la București «a avut loc o demonstrație cetățenească (de protest împotriva diktatului) în piața lui Mihai Viteazul, pentru împrăștierea căreia guvernul a trimis un detașament special de poliție». Totodată, menționa faptul că mașina unor oficiali germani a fost oprită de populația din Brașov, iar «steagul de la mașină a fost smuls și distrus», în semn de protest față de Germania nazistă, considerată principala autoare a diktatului de la Viena.

Referindu-se la situația politică din România, ministrul american menționa faptul că generalul Ion Antonescu părăsise de mai multe zile domiciliul forțat de la mănăstirea Bistrița și că cercurile politice și militare pregăteau, în cel mai mare secret, o acțiune vizând schimbarea guvernului țării.

În zilele următoare, atenția lui Gunther Mott a fost captată tot mai mult de frământările politice interne care au urmat diktatului de la Viena, dar în telegramele sale și-au găsit loc și unele aprecieri și comentarii în legătură cu condițiile în care România fusese nevoită să accepte gravele cesiuni teritoriale impuse de Puterile Axei. Dezaprobând acceperea diktatului de către guvernul român, într-o telegramă din 6 septembrie, diplomatul american arăta că «un înalt funcționar care a fost în contact permanent cu situația din Transilvania, mi-a mărturisit că România a fost forțată să accepte diktatul Axei de groaznicele amenințări ale acesteia că va da sprijin Ungariei... Mai sunt informat - adăuga Mott - că Ungaria nu mai doarește să continue cu principiul schimbului de populație, așa cum se prevăzuse în înțele-

gere, deoarece se temea că mulți Maghiari nu vor mai opta pentru naționalitatea maghiară».

Revenind asupra acestei probleme, într-o telegramă din 26 septembrie, Mott relatează discuția pe care o avusese cu W. Fabricius, ministrul nazist la București, pe care îl întrebase de ce renunțase guvernul ungar la schimbul de populație. După ce afirmase că o astfel de acțiune ar fi fost deosebit de dificilă, mulți dintre Ungurii din România, neacceptând să-și părăsească locurile natale, Fabricius declarase că una dintre «dificultățile legate de aplicarea aranjamentului (diktatului) a fost hotărârea inflexibilă a Maghiarilor de a obține neapărat pe Secui și teritoriul locuit de ei». Diplomatul american arăta că el nu fusese surprins de acest lucru «deoarece l-am ascultat adesea cu luare-aminte pe ministrul maghiar (la București), dl Bardossy, vorbind despre acest subiect. Din punct de vedere istoric însă - continua Mott - Ungurii nu au nici-o îndreptățire, deoarece în momentul primei lor invazii, ei i-au găsit aici (în Transilvania) pe Secui». Noua graniță însă lovea puternic în interesele secuimii, producând o ruptură în tradiționalele lor legături economice cu centrele românești din Transilvania și chiar cu cele din Moldova și Muntenia. «Într-o împrejurare - arăta ministrul american - în timp ce vizitam niște prieteni care aveau acolo o moară, am ajuns la un grup de Secui din regiunea împădurită a Carpaților și acei Secui mi-au lăsat impresia clară că erau foarte satisfăcuți sub regimul românesc».

Însemnările și comentariile diplomatului american întregesc, cum se poate observa, informațiile despre poziția diferitelor cercuri politice din străinătate față de brutala hotărâre adoptată la Viena, în 30 august 1940, prin care Germania nazistă și Italia fascistă făcuseră un nou pas în instaurarea dominației lor economice, militare și politice în Centrul și Sud-Estul Europei.

ION STANCIU

CUM A LUAT FIINȚĂ «GAZETA DE TRANSILVANIA»

Poporul român din Ardeal, aflat sub asuprirea stăpânirii străine, încă din secolul al XVIII-lea a inclus în programul său de emancipare politico-socială și culturală dezi-deratul exprimării libere, în limba proprie. El va determina o serie de încercări de a tipări un ziar românesc.

Astfel, în anul 1789, guvernul a aprobat apariția unui ziar românesc, al cărui prim și ultim număr a văzut lumina tiparului în tipografia lui Martin Hochmeister din Sibiu, în anul 1791, cu titlul «Foaie românească pentru popor». Se făcea precizarea că ziarul apăruse «în urma stăruințelor unei societăți de învățați și cărturari români ardeleni, preoți, dohtori, filosofi, istorici și alții mai mulți». (Cf. Iakab Elek, *Istoria ziaristiceii ardelenne până la 1849*, Budapesta, 1882).

Au urmat alte încercări neizbutite. În anul 1794, I. Molnar-Piuariu și Paul Iorgovici, apoi, în 1795, «Societatea filosoficească a neamului românesc» a încercat să scoată o foaie cu denumirea «Vestiri filosoficești și moralicești dar care nu va uita nici întâmplările politicești», în 1814 Zaharia Korkaleki și mai târziu, în 1817, bucovineanul Toader Racoccea, la îndemnul lui Budai-Deleanu, a scos o foaie literară, care a apărut tot numai un singur număr, și, din nou, Zaharia Korkaleki, care a tipărit în 1821 revista literară «Biblioteca Românească», a cărei apariție se întrerupe timp de opt ani, până în 1829, când reapare. Este epoca în care se afirmă «Curierul românesc» al lui I. Heliade-Rădulescu și «Albina Românească» a lui Gh. Asachi.

Brașovul, centru al unei puternice tradiții culturale, nu putea rămâne în urmă. Patrioților brașoveni le lipsea doar un

imbold, o încurajare, o inițiativă, care a venit odată cu vizita pe care a făcut-o aici Timotei Cipariu, însoțit de tânărul Bariț, în ziua de 16/28 iulie 1836. Așa cum notează în jurnalul său cărturarul, s-a străduit să ia legătura cu negustorii români brașoveni «...pe care n-aveam norocirea a-i afla acasă, nu pregețăm a tocmi de la Tâmoiu o căruță la Apătac, unde oamenii de bani gata se aflau în vilegeatură la Borvis. Acolo se afla și Rudolf Orghidan, cu care și cu Jipa și cu Juga cel bătrân multe am grăit». Așa cum explică aceste convorbiri Alex. Lupean-Melin «-n aceste prea interesante grăiri i-a fost dată lui Orghidan ideea gazetei pe care acesta o și scoate la 1 ianuarie 1837, cu tipograful Ioan Gött, redactor fiind Ioan Barac... «Sau - cum explică revista *Familia* (nr. 6-8 din 1876) -, hotărât, foaia de la Brașov s-a zămislit atunci, la acel sfat al negustorilor de substantive de la Blaj și ceilalți negustori mai reali, dar și unii și alții deopotrivă de idealști».

Ziarul finanțat de Orghidan și editat de Barac nu a putut rezista deoarece publicația era canalizată spre creații literare și traduceri de valoare îndoielnică și nu spre problemele politice naționale. Atunci, încă în cursul anului 1837, Orghidan și-a căutat un alt redactor pentru a edita și un ziar politic, găsindu-l în persoana tânărului profesor Bariț, căruia i-a încredințat periodicul numit «Foe de săptămână din Transilvania», care, după două numere, a fost interzis de către colegiul cenzorilor. Această a doua nereușită l-a determinat pe Orghidan să se retragă definitiv.

Dar, în această perioadă s-a afirmat o altă personalitate brașoveană, primul inspector al școlilor negustorești române din

Braşov, el însuşi mare negustor, Gh. Nica. Bartolomeu Baiulescu scrie: «Înfiinţarea *Gazetei de Transilvania* s-a făcut în casa lui». Ca redactor este ales acelaşi Bariţ, care în biografia doctorului şi filosofului Vasile Pop scrie: «...-ntr-aceea câştigându-se şi concesiunea mai înaltă pentru o publicaţie românească unui om tânăr numai cu aceeaşi ambiţiune, împintenări date de Dr. Pop şi încă alţi câţiva Români îi erau de ajuns pentru ca în favoarea literaturii şi a publicităţii să-şi arunce toată cariera în şanţ şi să înceapă a crede că el trebuie să trăiască şi să moară numai pentru o idee». Acţiunea a fost sprijinită şi de tipograful I. Gött, care, ţinând cont de marele număr de Români care puteau cumpăra ziarul şi, deci, de profitul pe care l-ar putea scoate de aici, a obţinut, în anul 1837, o concesiune generală cu scopul de a scoate şi o versiune românească a ziarelor sale, tipărite în limba germană şi maghiară.

Astfel, la 1 ianuarie 1838, a apărut primul număr din *Foaia Literară*, devenită apoi *Foaie pentru minte, inimă şi literatură*, iar la 12 martie 1838, *Gazeta de Transilvania*.

Situaţia *Gazetei* era însă destul de nesigură. Consiliul cenzorilor, urmând linia politică de desnaţionalizare, accentuată după anul 1834, aştepta prima ocazie pentru a-i aplica pedeapsa suspendării apariţiei. De altfel, autorizaţia, în forma în care fusese dată iniţial, trebuia întărită printr-un aviz al Cancelariei imperiale de la Viena. Această necesitate, după cum scrie Bariţ în autobiografia sa, «este de prisos a o mai preciza», referindu-se desigur la linia politică pe care o adoptase ziarul. Şi atunci, Bariţ şi cu Iacob

Mureşianu - prietenul său de pe băncile şcolii din Blaj, care luase şi el parte la frământările legate de apariţia ziarului - au plecat la Viena, cheltuielile drumului fiind suportate de acelaşi negustor patriot, Nica. Călătoria a fost rodnică, fiindcă cei doi mari prieteni şi colaboratori, sub pretextul aprobării de a expedia foile «aşa cum erau ele redactate» şi în Bucovina, au obţinut întărirea necesară. Spre norocul lor, aşa cum observă şi Al. Papiu Ilarian, şef al acestei cancelarii era românul Alexie Nopcea. Din acest moment publicaţia lor se putea considera temeinic citită.

Din documentele timpului aflăm că până la data de 8 aprilie 1838, când Andrei Mureşianu s-a stabilit la Braşov, munca redacţională a fost dusă de Bariţ singur. Apoi, alternativ, fiecare dintre ei redacta câte un număr. Din anul 1843, numărul de joi a fost redactat de Iacob Mureşianu. Exemplară această colaborare şi prietenie care a durat până la bătrâneţe, între cei trei, care în momentele de grea cumpănă apelau la sprijinul fostului lor dascăl şi părinte spiritual, Timotei Cipariu.

A lor a fost munca începutului şi apoi meritul de a fi ridicat *Gazeta* la rolul de adevărată tribună a promovării intereselor legitime naţionale şi sociale româneşti, astfel că la jubileul de 70 de ani, cu drept cuvânt Iosif Sterca Suluţiu putea spune: «...un rar eveniment (pentru un ziar, n.n.) ca în tot timpul să-l poată stăpâni numele întemeietorilor Bariţiu şi Mureşianu. Glorie lor».

Prof. MIRCEA GHERMAN

ATENTATUL CONTRA LUI HITLER DIN 20 IULIE 1944 ȘI SOARTA ROMÂNIEI

La 20 iulie 1944, Hitler scăpa, ca prin minune, de un nou atentat, făcut de colonelul conte Von Stauffenberg, la cartierul general al Führerului din Rastenburg. Era un atentat care eșua, ca și cele încercate înainte, fie ele comploturi politico-militare sau atentate la viața lui. Pentru a înțelege mai bine situația, trebuie reținută rivalitatea profundă dintre armata și regimul hitlerist, ce a existat de la venirea la putere a lui Hitler, în 1933, și până la moartea lui în bunkerul său din Berlin, în aprilie 1945.

O mențiune specială merită încercarea făcută în 1938 de generalul Beck, prin emisarul său civil Von Kleist, la Londra, de a convinge guvernul britanic de a nu participa la întrunirea de la München, comunicând intenția militarilor de a-l aresta și judeca pe Hitler, împiedicând astfel declanșarea războiului. Șefii militari ai armatei germane au mers atât de departe, încât, prin Theodore Kordt, consilier la ambasada germană din Londra, au informat pe lordul Halifax de ziua exactă fixată de Hitler pentru invadarea Cehoslovaciei. Dar acești generali germani băteau la uși închise. Nici Churchill, nici Halifax și nici lord Vansittart (toți contactați de conspiratori) nu au mișcat un deget. Chamberlain s-a dus la München, Hitler a triumfat și generalii germani, nesprijiniți de Anglo-Americanii, au trebuit să se încline.

Englezii nu au informat nici măcar pe principalii lor aliați, Francezii, de aceste trei demersuri dinainte de capitularea de la München (vezi N. Baci, *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, Editeur La Pensee Universelle, Paris).

Și războiul, pe care generalii germani știau că Patria lor îl va pierde, a început; la început, rapid și triumfător, iar din octombrie 1941, mai încet și mai puțin triumfător.

Înaintarea germană în fața Moscovei a fost oprită de o ninsoare cu ploi, ce a transformat toate drumurile într-o imensă mocirlă, în care nici tancurile, nici camioanele și nici soldații nu mai puteau înainta. Câteva zile mai târziu, un frig siberian, ce oscila între minus 30 și minus 50 de grade, învăluia armata germană ca un adevărat giulgiu al morții. Benzina tancurilor îngheța, soldații germani mureau de frig cu miile, nefiind echipați pentru iarnă, fiindcă Führerul credea într-o victorie rapidă.

Comandanții armatelor germane cereau cu insistență oprirea ofensivei până în primăvară, dar Hitler refuza de încăpățănare. Atunci, ca prim act de nesupunere, rând pe rând, comandanții armatelor au oprit, cu de la ei putere, acest inutil masacru, cu atât mai mult cu cât 34 de divizii rusești, admirabil echipate de iarnă, sosite proaspăt din Siberia, îi contra-atacau. Diviziile siberiene au fost aduse pe frontul apusean după ce spionul Sorge a asigurat, din Tokio, pe Stalin, că Japonezii nu vor ataca Rusia.

Generalii Guderian, Hoepfner, mareșalul Von Kluge, Von Bock, Halder, ordonau, rând pe rând, cu de la ei putere, oprirea ofensivei și retragerea. Era actul de indisciplină care arăta că Germania pierduse războiul. Aceasta cu atât mai mult cu cât Statele Unite intraseră în război. De aceea, din 1942, generalii germani, împreună cu un număr de personalități anti-naziste, au început să se gândească la debarcarea lui Hitler, la lichidarea nazismului și la o pace separată cu Anglo-Americanii.

Iată de ce încercarea de «putsch» a colonelului Von Stauffenberg, din 20 iulie 1944, nu se prezintă ca un act izolat. Ea a fost precedată de multe, foarte multe,

încercări similare. Amintim în trecut operațiunea «Flasch» a generalului Von Tresckow și a generalului Olbricht din 13 mai 1943. Chiar încercarea lui Von Stauffenberg era a patra pe care el o făcea.

De reținut calitatea excepțională a participanților la complot, de la amiralul Canaris la mareșalul Rommel, de la generalul Beck la Von Stupnagel - guvernatorul militar al Franței, la generalul Hase - comandantul Berlinului, sprijiniți de o întreagă elită de civili, cum erau Karl Goerdeler, Moltke, Gisedius etc.

Acest ratat atentat a costat viața a peste cinci mii de persoane, între care și mareșalul Rommel. Cei mai mulți au fost asasinați prin spânzurarea pe cuie, ca vitele la abator.

Ce au voit acești complotiști? Care era obiectivul lor, în afară de lichidarea fizică a lui Hitler și a nazismului?

Patrioți, conștienți că Germania a pierdut războiul, ei credeau că lichidarea nazismului și a lui Hitler le va permite să negocieze cu Anglo-Americanii un armistițiu și o pace separată, eventual după «planul de pace» stabilit de Karl Goerdeler. Acest plan prevedea - ca o total falsă premisă - că războiul trebuie continuat la răsărit și că... Anglo-Americanii se vor alia Nemților, pentru a lichida bolșevismul. Cam asta era baza operației «Walkyrie» a contelui Stauffenberg. Câtă ignoranță a realităților și câtă naivitate!

Complotiștii nu știau trei lucruri importante: 1. că obiectivul războiului Anglo-American nu era doborârea nazismului și lichidarea lui Hitler, ci doborârea Germaniei însăși. «Generalii germani - spunea lordul Vansittar, într-o rezoluție - sunt mai periculoși decât naziștii». 2. că la Casablanca, în ianuarie 1943, Roosevelt, în prezența lui Churchill, decreta clauza «capitulării necondiționate», la care nu va renunța niciodată. 3. că agenții lui Stalin din Anglia MI5 și MI6, «apostolii de la Cambridge» ai lui Philby, Burgess, Mac Lean etc., cenzurau aceste încercări de pace separată a complotiștilor germani și le transmiteau lui Stalin, făcând imposibilă o pace separată.

•••

După apariția cărții mele *L'Europe trahie et vendue*, am primit de la Dl George Caranfil, fost ministru plenipotențiar al României la Helsinki, un foarte interesant document. E vorba de un raport al D. Sale, pe care l-a făcut, în calitate oficială, guvernului Antonescu de la București, cu două luni înainte de atentatul lui Stauffenberg. Consider acest raport document de o extremă importanță în clarificarea poziției României, în conjunctura din iunie - iulie 1944, și-l reproduc, cu permisiunea autorului, în întregime.

Documentul Dlui ministru George Caranfil merită o analiză și un studiu aprofundat din partea istoricilor de mâine ai României desrobite.

Deocamdată, voi face personal câteva observațiuni:

a) Mareșalul Antonescu, Iuliu Maniu și Brătianu au fost justificați când au considerat, încă din 1943, că Germania va pierde războiul și au început negocierile de pace de la Madrid, Stockholm și Cairo.

b) Fie cu Hitler la putere, cu o pace separată cu Germania - fie cu un regim militar de generali, Germania era gata să se «replieze», să scurteze frontul și deci să sacrifice și să abandoneze România Rușilor.

c) Mareșalul Antonescu, Iuliu Maniu și Brătianu au avut dreptate să caute «garanția Anglo-Americanilor» pentru negocierile de la Stockholm, oferite de Ruși, fiindcă în Ruși nimeni nu putea avea încredere.

d) Diplomația germană, inclusiv cea din complotul contra lui Hitler, s-a înșelat complet asupra raporturilor de după război dintre Anglo-Americanii și Ruși.

e) Această diplomație germană dovedea totală ignoranță a pericolului rusesc, și ca putere expansionistă și ca ideologie, atât în ceea ce privea Germania, cât și Europa și întreaga planetă.

f) În sfârșit, încercările mareșalului Antonescu de a ieși din Axă, încă din 1943, nu erau un act de lașitate contra unui aliat de tranșee, ci o politică de elementară apărare a intereselor naționale ale României.

Ce tragedie ce toate aceste înțelepte eforturi au eșuat după 23 august 1944!

NICOLAE BACIU

AVANT L'ATTENTAT CONTRE HITLER

On a tout écrit sur cet attentat, ou presque, mais je n'ai lu nulle part l'exposé qui avait été fait aux conjurés peu de temps avant l'exécution de cet attentat. Je me propose donc de reconstituer le texte de cet exposé d'après mes notes personnelles. Il nous permet de connaître non seulement quelle était la situation de l'Allemagne, vue par les conjurés au début d'avril 1944, mais aussi la manière dont les conspirateurs entendaient poursuivre la guerre, en cas de succès, naturellement, comment ils envisageaient d'arriver à la paix, et comment enfin ils voyaient l'après-guerre.

On peut se rendre compte aujourd'hui de leur lourde erreur quant ils se figuraient que la Russie n'avait pas de visées expansionistes en Europe et combien ils se trompaient sur la volonté - et même la possibilité - qu'avaient les alliées occidentales, c'est-à-dire les Anglais et les Américains, de s'opposer avec l'énergie nécessaire au rusé Staline, lequel fut en somme le seul à sortir gagnant du conflit. Contrairement aux engagements pris par les Alliés touchant les buts de la guerre - ne pas réaliser des gains territoriaux - l'URSS a annexé des territoires considérables, tels la Bessarabie et le Nord de la Bucovine roumaines (à l'heure où ces lignes sont écrites, 40 ans se sont écoulés depuis l'ultimatum adressé par l'URSS à la Roumanie, à la suite duquel ces territoires, avec la complicité de Hitler, sont passés sous le contrôle soviétique. Tout comme Hitler, le Kremlin n'a jamais pardonné à la Roumanie ses sentiments de sympathie pour les Alliés), le territoire de Hetza de Moldavie, également roumain, le pays des Sudètes, en Tchécoslovaquie, et les pays Baltes. De plus, les Soviétiques ont imposé leur propre régime - en dépit des engagements formels de Molotov - à certain nombre de pays, en satellisant toute l'Europe de l'Est. Ajoutons que les chefs de la conjuration contre Hitler ne croyaient pas possible la division de l'Allemagne, ils pensent qu'elle servirait de bouclier contre les visées soviétiques! L'Histoire a montré à quel point ils se nourrissaient d'illusions.

Voici l'information strictement confidentielle que j'ai reçu de la part d'un membre de la légation d'Allemagne, dans la nuit du 16 avril 1944 à Helsingfors, qui rentrait de Berlin. Moi-même représentais la-bas mon pays. Je reproduis de la façon la plus fidèle, l'étonnant rapport qu'il m'a fait d'un exposé tenu aux conjurés, au cours d'une réunion secrète, peu de temps avant l'attentat contre le Führer.

«L'Allemagne ne peut plus vaincre la puissance militaire de la Russie; des doutes là-dessus existaient dès 1941, au début de la campagne. Près de la moitié des membres de la Commission politique du parti National Socialiste pour les questions orientales, à laquelle appartenaient Hess et le Professeur Hanshoffer, s'étaient prononcés contre la guerre avec la Russie. On sait aujourd'hui qu'Hitler a fait prévaloir son point de vue personnel et sa passion.

«La Russie se révèle imbattable. La politique nationale-socialiste a commis une faute capitale en engageant l'armée du Reich sur le front oriental où déjà, au cours de la dernière guerre, les Allemands ont eu des pertes beaucoup plus importantes que sur le front de l'Ouest, sans parler des épidémies. La Russie offre cette particularité historique de gagner en prestige politique et d'étendre son territoire, même après des défaites militaires qui mèneraient d'autres Etats à leur disparition.

«Pendant des centaines d'années les Allemands ont vécu en paix avec la Russie. Bismarck avait établi sur des rapports de bon voisinage avec ce pays, le principe fondamental de sa politique. L'Allemagne n'en a tiré que du profit. On s'aperçoit aujourd'hui qu'il avait raison et qu'une guerre germano-russe ne peut se solder par des bénéfices au profit de l'Allemagne que dans le cadre d'une coalition mondiale. De plus, même si la Russie, par hypothèse, était complètement anéantie en tant que grande puissance, l'Allemagne y perdrait parce-qu'elle serait ainsi privée de la possibilité de jouer un jeu politique d'équilibre entre la Grande Bretagne et la Russie.

«La conclusion de ces considérations liminaires est que l'Allemagne ne peut plus jouer de rôle sur le plan mondial ce qui ne doit étonner personne. Ce que le Reich peut encore espérer c'est de garder sa position de grande puissance européenne.

«Quels sont les éléments qui rendent la Russie imbattable? L'espace, le chiffre de sa population, la force biologique de cette population, les réserves du pays en matières premières.

«La valeur de l'espace comme facteur militaire a été démontrée au cours de notre campagne contre Stalingrad et au Caucase. En ce qui concerne la population, la situation se présente de la manière suivante: au début de la guerre, la Russie avait environ 200 millions d'habitants, le Reich 80. La capacité de mobilisation de la Russie est près de deux fois plus grande que celle de l'Allemagne et cela notamment par le fait qu'en Russie la moyenne de vie est de 35 ans, en Allemagne de 55 ans. C'est pourquoi, sur 1.000 hommes adultes la Russie peut en mobiliser au moins 900, l'Allemagne n'arrivant qu'à 500. Les autres sont des vieux.

«La puissance biologique de la Russie apparaît évidente si l'on tient compte du primitivisme de la population, alliées aux exceptionnels dons de manoeuvrer les armes techniques.

A ce jour la situation de l'armée russe paraît être la suivante: de 35 millions de soldats mobilisés ou mobilisables au début de la guerre, 20 millions ont été éliminés ou mis hors de combat. Aux 15 millions qui restent disponibles, s'ajoute chaque année un contingent d'environ 3 millions de recrues. Dans aucune hypothèse admissible, l'armée allemande n'arrivera à épuiser ce potentiel russe.

«Une paix séparée, signée avec la Russie, constituerait par conséquent un acte sauveur pour l'Allemagne. Mais tant que Hitler sera à la tête de l'Allemagne et Staline en Russie, la paix sera impossible.

«Pour l'homme de la rue, habitué à juger les événements historiques à travers ses intérêts personnels, la position de l'Allemagne apparaît comme particulièrement tragique, mais l'homme politique doit porter ses jugements sans tenir compte des contingences du présent car l'histoire de l'Allemagne n'a pas commencé hier et ne finira pas aujourd'hui.

«En effet que peut-il arriver à notre pays? Ou bien il arrivera à conclure une paix de compromis ou bien il sera vaincu à cent pour cent par les Alliés. Dans l'une et l'autre hypothèse, il n'y a qu'une seule voie ouverte à son avenir: rétablir avec la Russie des rapports d'amitié, tels qu'ils étaient à l'époque de Bismarck, reprendre des relations normales avec l'Angleterre et attendre le retour des conflits historiques entre les Anglo-Saxons et les Slaves. Alors l'Allemagne pourra jouer à nouveau avec un maximum de bénéfices son rôle de facteur d'équilibre. Il n'y a pas d'autres termes d'alternative.

«Sans doute, dans la période qui suivra la fin des hostilités, l'Allemagne sera-t-elle occupée par les Alliés. Elle en souffrira. Il est également probable que 4 ou 5 millions d'Allemands périront victimes de la vindicte slave. Mais l'Allemagne entre à présent dans une époque historique où son élite politique doit, dans l'intérêt même de notre avenir, se débarrasser de tout critère de jugement qui soit sentimental. Il faut qu'elle regarde les choses de sang froid et même avec cynisme. Au début de la guerre, le commandement allemand a commis la faute d'apprécier certaines situations d'un point de vue sentimental. Ainsi, par exemple, après les faciles campagnes de Pologne et de France, il a essayé d'opérer un débarquement en Angleterre, mais comme 25.000 soldats se sont noyés dans la Manche, on a renoncé à renouveler l'essai. (On peut se demander pourquoi mon interlocuteur m'a parlé de cette tentative. Elle ne semble pas avoir eu lieu. Cependant, je dois reconnaître qu'à cette époque j'ai eu vent qu'on avait amené dans des hôpitaux français quelques centaines d'Allemands gravement brûlés. Peut-il s'agir de l'opération Seelöwe? Note du colonel Runy: on a vu en Bretagne et dans le nord de la France des camions pleins de cadavres de soldats allemands noyés au cours d'exercices de débarquement, mais le chiffre de 25.000 semble très exagéré. Note de Henri Amouroux: «...aucune tentative de débarquement n'a jamais eu lieu en Angleterre en septembre 40»). Peut-être qu'en sacrifiant un million de soldats on aurait atteint le but recherché. Depuis, nous avons perdu en Russie plus de 4 millions d'hommes en évitant l'attaque générale contre Moscou, sans avoir enregistré de contre-partie à ce bilan. Ce fut une conception erronée qui a permis de vérifier le proverbe: l'avarice coûte cher.

«Dans l'intérêt de l'avenir de notre pays, le Commandement de notre armée doit utiliser dès maintenant le capital dont il dispose encore, mais sans aucun ménagement. Nous possédons 8 millions de soldats pour faire face aux circonstances et nous devons risquer le tout pour le tout dans l'espoir d'obtenir un compromis. Evidemment, si nous adoptons ce comportement cynique à l'égard de notre propre peuple, nous n'aurons aucun ménagement pour nos alliés. Avant que nous mettions toute notre force dans la balance, ils devront eux aussi fournir leur entière contribution, n'ayant en vue eux aussi que la conduite de la guerre. C'est pourquoi peu importe quelles frontières nous défendrons ni où nous établirons nos lignes de résistance.

«Les menaces de la Russie ne doivent pas nous effrayer. Elle souffre encore d'un complexe d'infériorité vis-à-vis de l'Occident et elle n'a pas de visées imperialistes trop importantes en Europe. Sa poussée en Europe Centrale et vers les Dardanelles la mettront en conflit avec les Anglo-Saxons et l'Allemagne pourra de nouveau avoir une politique de l'avenir, nous ne devons jamais oublier que la grande expansion russe vers les Indes et l'Extrême Orient constitue la plus grande chance que l'Histoire nous réserve.

«Il faut que je vous dise encore une chose: L'Allemagne n'était pas prête pour une guerre qui allait prendre des proportions telles auxquelles nous assistons. C'est pourquoi l'hypothèse d'une défaite totale ne doit pas nous pousser au désespoir. Entre la Russie et l'Angleterre, un avenir convenable est encore à notre disposition.

...

«Par suite de ce qui vient d'être dit et dans l'attente de l'invasion (il faut entendre le débarquement), l'ensemble des structures de guerre allemandes se trouve dans un état d'extrême tension. Les villes allemandes sont gravement bombardées, en particulier Berlin. Elles vivent dans une atmosphère de front, ce qui offre au moins l'avantage psychologique de souder en un seul bloc l'avant et l'arrière. Mis à part cette infime compensation, la vie civile est complètement sacrifiée et toute prétention à un minimum de confort est impossible: des directeurs importants de ministères, des directeurs d'usines vivent dans des dortoirs de 6

à 10 personnes et prennent leur repas aux soupes populaires.

«*Du point de vue militaire*, voici quelle est la situation: L'unique chance qui reste à l'Allemagne d'éviter une capitulation sans conditions est que l'invasion se produise au plus tard le 1-er septembre de cette année. Elle offrira éventuellement la possibilité d'une grande victoire défensive et ultérieurement apparaîtra une base sérieuse de discussion avec les Alliés en vue de la conclusion d'un armistice convenable. Il va de soi que même dans ce cas, l'Allemagne ne peut plus gagner la guerre mais au moins de cette manière s'ouvrirait un vaste camp de spéculations diplomatiques et politiques.

«Dans le cas où l'invasion n'a pas lieu dans la période sus-indiquée, le Commandement supérieur allemand devra en tirer les conclusions que voici:

- 1) Pour les motifs connus d'eux seuls, les Alliés préfèrent le prolongement de la guerre.
- 2) L'armée allemande n'est plus capable d'une offensive efficace au cours de l'année

1945.

3) Telle étant la situation, en fin 1944 ou au début de 1945, l'armée se verra obligée d'éliminer de la conduite du Reich le Parti National Socialiste et le Führer. Ensuite, avant de demander l'armistice, elle pourra continuer la lutte défensive pendant un ou deux mois afin de créer des conditions satisfaisantes pour l'après-guerre.

«*Du point de vue politique*, et en concordance avec l'hypothèse envisagée ci-dessus - une capitulation sans conditions - le Haut Commandement militaire, qui prendrait alors la conduite du Reich, prévoit le plan d'opérations suivant:

- Résistance au maximum jusqu'à l'armistice sur le front de l'Ouest,
- Retraite des troupes sur le front de l'Est, devant les Russes, en les laissant occuper la Roumanie, la Hongrie, la Tchécoslovaquie, la Yougoslavie, la Bulgarie et aussi la Grèce.

«Cette manière de procéder est susceptible de créer des conflits et des mésententes entre les Alliés dans la période d'après guerre. L'Allemagne pourra en escompter certains avantages. Les Alliés parviendront en effet, à la conclusion qu'il est de leur intérêt de réorganiser l'Allemagne et de la maintenir saine au point de vue moral et assez forte au point de vue économique.

«En tout état de cause, il importe de mettre fin à la guerre vers le mois de mai 1945».

Ces confidences qui m'ont été faites étaient d'une extrême gravité, car elles étaient susceptibles de mettre en péril leur propre auteur - un bon joueur d'échecs - mais surtout de compromettre la réussite du complot tout entier. Elles portaient témoignage sur l'état d'exaspération des résistants allemands anti-nazis. Elles manifestaient également le souci de me mettre en garde contre les menaces qui pesaient sur mon pays et en même temps sur l'Est de l'Europe.

Le 30 juin 1944, voici la note que j'ai transmis à mon gouvernement, à la suite d'informations nouvelles qui m'étaient parvenues:

«Tout le monde est d'accord en Allemagne pour reconnaître que la guerre est perdue. La réussite du débarquement a joué un rôle décisif dans ce sens. L'atmosphère générale est celle d'une complète indifférence, fondée sur l'opinion que rien ne peut plus écarteler le désastre.

«En opposition avec cette passivité, en ce qui concerne le déroulement de la guerre, on observe chez les gens une nervosité qui, si elle s'accroît, serait capable de déclencher un mouvement à l'intérieur du pays.

«L'état d'esprit qui règne dans le Parti National Socialiste est sévèrement contrôlé, ce parti s'étant transformé en un instrument policier. La contrainte exercée sur les manifestations individuelles provoquent une réaction contraire.

«A noter que le Parti National Socialiste qui, au début, fondait sa propagande sur la force armée, envisage maintenant des possibilités diplomatiques pour sauver la situation. C'est ce que certains espèrent.

«Les entreprises à l'intérieur du pays, quoique fortement désorganisées par les bombardements - les chemins de fer sont détruits à plus de 50% - sont en partie rétablies. Les gares sont ouvertes, les voies ferrées se réparent et le port de Hambourg a été remis en activité.

«On observe des transports militaires vers la France, le Danemark et la Norvège. L'armement transporté donne l'impression d'être du vieux matériel réparé.

«La dépréciation monétaire s'aggrave. On le constate à voir l'accroissement des échanges en nature. Les prix maintenus grâce au contrôle rigoureux de l'Etat, sont relativement stables.

«En conclusion cet état de choses peut durer encore trois mois.

«La personne qui m'a fourni les renseignements qui précèdent n'a peut être pas beaucoup d'expérience, mais elle connaît bien l'Allemagne. (Cette formule je l'utilise en guise de camouflage. La personne en question était, elle aussi, un membre de la Légation d'Allemagne). Le changement qu'elle a observé depuis son précédent voyage acquiert une importance d'autant plus grande. Il est d'ailleurs intéressant de faire le rapprochement entre ces renseignements et ceux que j'ai transmis dans mon rapport No... du 26 Mai 1944.

«Je suis en mesure de vous informer d'autre part que le Ministre Allemand à Helsinki a déclaré à ses deux collaborateurs et aux membres de la Légation à la suite de la visite de Von Ribbentrop en Finlande, que l'Allemagne a perdu la guerre et qu'elle n'a plus que des possibilités d'ordre diplomatique pour sauver ce qui peut être encore sauvé».

En fait ce dernier rapport était destiné, dans mon esprit, à renforcer les informations que j'avais donné dans deux rapports précédents, reproduits ci-dessus, cela afin de pousser le Gouvernement Roumain à quitter l'Axe au plus vite et rejoindre ses Alliés naturels et de toujours, c'est-à-dire l'Angleterre et les Etats Unis (pour la France la question ne se posait pas à l'époque). J'étais d'ailleurs moi-même depuis longtemps en rapports directs avec les autorités anglaises et américaines.

Il ressort de ce qui précède que, hélas ! le sort de l'Europe de l'Est aurait été le même, l'attentat eut-il réussi à éliminer Hitler et le Parti National Socialiste: de toute manière elle était sacrifiée. Elle l'eut été par les Allemands comme elle le fut à Yalta...

Reste que j'ai connu, avant qu'il n'aboutit, l'existence d'un complot contre Adolf Hitler et que le Gouvernement Roumain en était informé.

G. CARANFIL

CINE ESTE AUTORUL HULIGANISMULUI CONTEMPORAN ?

Îmi îngădui un articol cu care să contrazic opinii curente, opinii sacrosancte, dar nu ca să fiu «Gică-Contra». O, nu! Expun doar câteva puncte de vedere, care au însă în ele un adevăr cu gust amărui de migdală.

Este știut că între cuvânt, conștiință și acțiune există o corelație perfectă. Un copil se naște. Explozie demografică? Nu interesează. Se naște. Inițial este o maimuță. Face tot ce vede alături. (La părinți mai ales). Părinții înjură? Înjură și el. Părinții mănâncă fasole, varză sau cartofi? Mănâncă și el. Părinții sunt proști, răi și inculți? Cu excepții, așa răsare și el, conform genelor transmise.

Foarte bine. Procreația își are o legislație consecventă. Se maimuțărește. Imitația însă nu înseamnă progres. Poate doar când omul și-a depășit tribulațiile primitive. Nu este cazul.

Individul contemporan este mai primitiv decât întâiul om, chiar dacă trăiește în blocuri. Sau poate tocmai din cauza încorsetării betonului. Nu mai are legături directe cu natura. Civilizația lui este barbară. Își caută rațiunea de a exista în urbanism, în industrie. Își urăște ogorul natal, deși poate o nostalgie a țarinilor strămoșești nu poate fi anulată. Se consumă în biologie, își exersează sălbăticia în concursuri sportive și în psihoze senzuale, în acte gratuite de vandalism, în lux de mahala, în erzațuri de calcio-vecchio, într-o goană comică să pară ce nu poate să fie. Fericire de trei parale.

Prin forța împrejurărilor (în urma unei demolări nedorite) am ajuns să locuiesc în cartierul «Bucureștii Noi». Personal sunt încântat să admir de la ferestrele blocului peisajul mirific al pădurii Băneasa, chiar dacă uneori consoarta mă mai blagoslovește că am adus-o la marginea lumii, ca să audă pitpalacii cântând.

Printre inițiativele de laudă ale edililor bucureșteni, cu vreo 4-5 ani în urmă, a fost construit în stația de tramvaie și autobuze «Marx-Engels» un refugiu elegant din sticlă, situat, din păcate, chiar în fața restaurantului «Minerva» (Zeița înțelepciunii, a artelor, a strategiei războinice și protectoarea medicilor).

Și de atunci, cu mici intermitențe, ca și cum refugiul n-ar fi o binecuvântare pentru locuitorii cartierului, ci un dușman nevăzut, este mereu atacat, plesnit, spart și sfărtecat de forțe inamice imposibil de identificat! Oare ce înclinații sadice ancestrale îi determină pe acești indivizi certați cu legea la astfel de acte huliganice, de vandalism? Și cetățenii cartierului sunt martori uluiți de această bătălie dezlănțuită între forțele «binelui» și ale «răului»...

De fiecare «1 Mai» sau «23 August», edilii reînnoiesc refugiul cu sticlă nouă, iar acum vreo doi ani, spre mai multă rezistență la atacurile previzibile, au placat partea de jos cu tablă groasă. Dar tenacitatea forțelor negre este inimaginabilă... Și lupta continuă ca între Irak și Iran... Cum se va termina... Cu sau fără învinși și învingători?... Și când te gândești că Secția 5 de miliție e la doi pași, și că în fiecare seară îi vezi trecând mândru, în grupuri de câte 2-3, pe vajnicii apărători ai ordinii publice! (Și exemplul este doar unul minor în oceanul de întâmplări cotidiene...).

Se pare că sentimentul de umanitate colectivă a dispărut. Domină egoismul, un fel de «scape cine poate», ca pe un vas naufragiat. Și mă întreb (pentru a căta oară?): Cine este autorul huliganismului contemporan? Spiritul imbecil de imitație infantilă? Desigur că nu! Trăim într-un *carpe diem* în care funcționează legile naturii mai tari decât inteligența eminesciană. În pictură, în balet, în sculpturi, în versuri și în proză, pe stradă, în muzică, în reclame... nuduri, lubricitate, biologie. Nu mă refer la arta adevărată, la Brâncuși, unde și nudurile au puritate morală. Mă refer la reclame. Și nici la ele, ci la puterea cuvântului.

Un academician, care la el acasă are o incontestabilă deconță lingvistică, la radio renunță la eufemism. Îndeamnă auditoriul (majoritar sensibil până la fetișism de cuvântul

scris sau rostit de pe tribune înalte) să vorbească pe șleau, să nu mai zică, de exemplu, «fund», ci «c...», din latinul *culus*, fiindcă *fund* ar fi un cuvânt ce indică o tăblie de lemn pe care se răstoarnă mămăliga.

Academicianul vorbea la radio ca și cum n-ar fi auzit de sensurile peiorative pe care le capătă unele cuvinte în timp, sau de omonime, și mai ales, cum am mai spus, de eufemism.

Acest exemplu de lubricitate lexicală (alături de «n» expresii triviale care pot fi întâlnite frecvent în proza contemporană) a gădilat însă gustul psihopatic al senzorialului plebeu. Și a devenit celebru domnul «c...»! Celebru? Unde? În cercul «alfabeților»? Da. Tristă celebritate.

Cuvântul este însă o expresie nucleară mai teribilă decât tragedia de la Hiroșima. Și printre alte cauze cuvântul marelui academician a suscitât și el (desigur, alături de altele) apetitul huliganismului contemporan. Vulgaritatea verbală s-a strecurat în conștiință, și aceasta în faptă, în actele de Bruxelles și de aiurea.

Îmi amintesc că într-un concurs sportiv dintre două țări din America Latină, Honduras și San Salvador, o echipă a pierdut meciul. Just sau injust, n-are importanță. Fapt este că rivalitatea aceasta pentru hegemonie sportivă a declanșat un război. Învingătorii l-au declarat. Să-și recupereze incompetența sportivă prin forță militară. Cu două milenii în urmă, Elenii procedau altfel. Întrerupeau războaiele între cetăți pe întreaga durată a Olimpiadelor, iar întrecerile sportive nu constituiau un *casus belli*. Erau neipocrite. Se aclama cinstit învingătorul, indiferent din ce tabără provenea. Erau admirate frumusețea jocurilor, forța și suplețea protagoniștilor, îndemânarea și istețimea lor. Spiritul orgoliului șovin de castă al supporterilor era necunoscut pe atunci în sport. Credeau toți în purificarea flăcării olimpice.

Și iar mă întreb: Nu cumva azi nebunia asta sportivă mondială de întreceri este o machetă, un ecou (indiscutabil, palid) al concursurilor de putere fizică din junglă? Cum este posibil ca în scandalul criminal din Occidentul belgian un copil și tatăl său (care voia să-l scoată din iureșul neînțelegerilor fotbalistice) să fie, să ajungă obiectul unei tragice procesiuni funebre de la Roma?

Foarte simplu: Lumea este făcută din eroi și din lașitate, din spirit dominator și recesiv. Gloata, incapabilă să se impună, linge cismele călăului. Aplaudă pe cel mai tare, chiar dacă aceasta este o aschimodie terestră. Cretinizată de mecanismul puterii, își caută compensații în aplauze -entru idolul sportiv în care nu poate să se încarneze. Deficiențe ancestrale. Sete de glorie... Și milioane de făpturi cu chip de ființe gânditoare își caută salvarea într-o victorie la care nu contribuie cu nimic. Ori da! Cu aplauze.

Este trist că acest lucru a devenit hrana de căpetenie a mulțimilor. Ce ambiție deșartă!

O machetă sportivă contemporană reamintește gladiatorii din Spania. Se spune, de fapt, că Suedia nu este doar Sport, ci și Sex și Socialism. Acesta este însă triumful semnificativ prin care se crede că evoluează acest secol al cuceririlor cosmice...

Se așteaptă implacabil o întoarcere la romantism, la o fragilitate lirică, la gândul că atentatul la pudoare este mai grav decât orice crimă. Cine încurajează dezmațul lingvistic? Ce păzește cenzura? Nu cumva și ea vorbește la fel cu academicianul amintit?

Un fapt este limpede: Se vrea stârpirea huliganismului? Simplu: înlăturarea din scris și discuții a limbajului pornografic, de care s-au amoretat «alfabeții» din societatea noastră modernă și scriitorii care le cântă în strună. Nu este cazul să-i numesc. Sunt prea mulți, și unii chiar de notorietate publică.

Totuși, aș mai aminti un lucru. Codul penal (românesc, n. r.) sancționează «atentatul la pudoarea publică», filme porno, reviste obscene, înjurături și expresii triviale în public, acostări de femei și invers, orice spectacol indecent. Și de ce nu sancționează pe lefegiii acreditați să trimită în judecată deviațiile de la așa-zisa «etică și echitate socialistă»? Nu cumva și ei vorbesc și se comportă la fel?

Se pierde munca unui popor întreg prin vânatoare de fleacuri ilegale, se oblăduiește parazitismul administrativ și se lasă liberă în stradă hiena huliganismului. În schimb se strigă mereu, până la paroxism, ca în ex cenaclurile revistei *Flacăra*: «Trăiască etica și echitatea socialistă».

HORIA NICOLESCU

GÂNDURI PE TEMA BASARABIEI de Onisifor Ghibu

Continuare din numărul precedent

96. O colosală revoluție, pe care n-au făcut-o d-alde Krupenschi, al lui Alexis Nour, nici Purișchievici, nici Partidul Național din 1905, despre care nici pomenire nu s-a mai făcut. Aceștia nici n-au avut curajul să mai apară în Basarabia. Stăpân era aici Ardealul. Petrogradul voia să înăbușe mișcarea revoluționară locală din Basarabia.

În loc de lupta de clasă a țărănimii în contra «boierilor» - *lupta națională*. Eu am salvat cauza cu scoaterea la lumină a lui Vasile Stroescu. Asta a fost și ea o minune.

I-am trezit și pe popi. Cine ar fi încercat așa ceva? Și ce bine a reușit: Dionisie, Gurie, Murafa, Andronic, Partenie, Ursu, Friptu, Murea, Ioanichie Roșca.

97. Am intrat în revoluția rusă cu naivitatea unui copil și cu ușurința lui.

Revoluția mea era superioară, ca concepție, și celei franceze de la 1789, și celei rusești de la 1917. Nu puneam în fruntea programului revendicări sociale de ordin material, ci de ordin spiritual: libertate națională, dreptate, adevăr, iubire, drepturile omului.

N-am făcut revoluție cu proletarii - cât de mult a regretat mai târziu Lenin că n-a făcut revoluția cu intelectualii -, am făcut-o cu Goga, Sadoveanu, Enescu, Murgoci, am invocat nu pe Marx, ci pe Eminescu, Creangă, Coșbuc, Bălcescu, Școala Ardeleană, Lazăr. Am făcut cultură, nu demagogie. - Colan, Murafa, Oțetea, Stroescu, Mateevici.

98. Vreau să spun aici că fără mine Sfatul Țării nici n-ar fi fost conceput, și chiar după declararea lui din partea Congresului ostășesc nu s-ar fi deschis niciodată. Aproape nimeni nu credea în posibilitatea chemării lui la viață. Eu singur am luat răspunderea pentru convocarea lui, în extremis. Numai în «Ardealul» meu a apărut convocarea telegrafică a lui.

Țin ca să se știe acest lucru. Sfatul Țării a pus capăt anarhiei lui Lenin. De aceea nimeni n-a cutezat să se atingă de el.

99. *Revoluția basarabeană - o minune, o capodoperă de revoluție*. Poate că numai Finlanda s-o fi întrecut. A avut o concepție nu materialistă, ci spiritualistă superbă. Colaboratori: Goga, Sadoveanu, Enescu, Murgoci. Români din toate provinciile.

100. *Adevăratul caracter al revoluției basarabene.*

Nu internațional, ci național, și mai mult decât atât: panromânesc, și latin, și european, nu slav și panslav, cum fusese îndrumată revoluția din 1905 și chiar și războiul de la 1914.

Întorsătură radicală și la preoțime. O nouă minune, în care nimeni n-ar fi crezut... Părintele Gobjilă cerea «o leacă de limbă moldovenească». Nu era preoțimea «cu crucea în frunte».

101. Dealtfel, activitatea mea în Basarabia a fost făcută în strânsă legătură, cu aprobarea și din însărcinarea autorităților revoluționare rusești de acolo, de la care posed o serie de acte oficiale. Aceleași autorități mi-au dat delegație și pentru începerea unei activități la Moldova de dincolo de Nistru.

Dar e tot atât de adevărat că aceste «delegații» n-au pornit de la oficialitate, ci tot în urma stăruinței mele. Pentru consolidarea lucrării mele era bine să am și asentimentul acesteia.

102. *Revoluția rusă - Revoluția românească.*

Ce-a fost revoluția rusească din 1917-1918! Anarhie, bestialitate, omorul lui Nicolae II și al familiei.

La noi, regele Fredinand a rămas în viață, înconjurat de cinste și de mărire. Nu s-a atins nimeni nici de Carol, nici de Mihai.

Câte omoruri în Rusia! Câte incendieri! Armata, vrașițe. La noi, și în toamna lui 1918, când s-a descompus armata austro-ungară, totul a mers într-o anumită ordine. În Ardeal s-a format imediat o armată românească, fără dezertări și anarhie.

În 1917, când armata rusă se descompunea, la Darnița se organizau admirabil.

Când la 1918-1919 în Rusia era o anarhie generală, când nu mai exista o armată rusă, noi aveam o armată admirabilă, care a mers până la Szekesfehervár.

la Chișinău, era în octombrie 1917 grevă generală a tipografilor. Noi n-am făcut grevă. «Ardealul» era singura gazetă în toată Basarabia. Strașnic moment!

În zadar, nu suntem Ruși. Suntem Români, cu spirit de ordine moștenit de la înaintașii noștri...

103. Acesta e adevărul real. Basarabia nu s-a deșteptat la viață nouă prin ideile revoluției rusești sau grație sprijinului ei de ordin social economic din partea Petrogradului, ci grație conștiinței naționale, deșteptată prin cultura națională. Dacă ar fi rămas la cheremul acestuia (al Petrogradului), cred că s-ar fi ales praf de ea. Și astăzi Basarabia trăiește, pe cât mai trăiește, tot grație conștiinței naționale și nu concepției materialiste, care a dus-o nu la sapă de lemn, care ar fi fost relativ o fericire, ci la o veritabilă ruină generală.

104. Procesul politic basarabean a fost precedat și însoțit de o vastă operă culturală educativă. Noua școală a Basarabiei, realizată în toamna anului 1917, n-a fost o școală de simplă limbă moldovenească, ci o școală de înaltă conștiință românească și latină, realizată de Ardeleni și Bucovineni, fără de care ea n-ar fi putut avea niciodată loc.

105. Pot să afirm cu absolută certitudine că fără de mine, în 1917 Basarabia s-ar fi încadrat în mod automat în Rusia revoluționară, în cadrele căreia ar fi și rămas. Renașterea ei și readucerea, măcar și numai pentru un sfert de veac, în matca românească se datoresc prezenței mele acolo și mai ales strădaniilor mele. Și mai mult decât atât - și românismul de peste Nistru.

106. *Acum ori niciodată.*

Moldovenilor! Ne aflăm în împrejurări în cari până acuma nu ne-am văzut niciodată. Ni se face nouă un ecsamen, după cum se va dovedi dacă mai suntem un popor vrednic de a ne bucura de drepturi în rând cu alte popoare.

Înainte de revoluție noi eram ocârmuiți de alții. Și cât de rău eram ocârmuiți, dar totuși ne-am deprins în toate să ne lăsăm în grija ocârmuitorilor. Singuri nu făceam pentru noi aproape nimica.

Acuma însă stăpânirea nouă a mărturisit, că pentru stăpânire, chiar cât de bine ar fi alcătuită, îi peste puțină a îngriji de toate și pentru toți. Ea s-a pus pe a orându-i bine poșta, drumurile de fer, viața economică și financiară din Rusia întreagă și afară de asta să scoată războiul la un capăt bun.

În ceea ce privește celelalte părți ale vieții obștești locale, stăpânirea a lăsat ca poporul singur să se îngrijească de întocmirea ei. Ba, mai mult decât atâta. Ea ne cheamă pe noi nu numai să ne întocmim viața noastră pe loc, dar încă și s-o sprijinim în lucrul ei greu, căci de la stăpânirea veche ea a primit o moștenire în neorânduială deplină.

Fiind deprinși a ne lăsa totdeauna în nădejdea altora, noi suntem cu totul nepregătiți pentru ceea ce ne cheamă stăpânirea. Dar să stăm nepăsători față de ceea ce se petrece, fiindcă singuri nu știm ce să facem, ar fi o fărădelege, căci «acum ori niciodată» putem noi singuri să ne hotărâm soarta noastră.

Ce să facem atunci? La această întrebare e ușor de răspuns. Trebuie să ridicăm sus steagul, pe care să fie scris *unire*. Trebuie mai degrabă să ne arătăm ca o putere mare, ca și pe noi lumea să ne ee în samă. Trebuie să scoatem nevoile noastre la dezbatere în lumea largă. Trebuie să ne pregătim pentru o luptă crâncenă cu dușmanii noștri, cari de o sută și mai bine de ani ne-au ținut în bezna întunericului și cari și acuma n-ar vrea să ne vadă trăgându-ne în lumină.

Și toate acestea trebuiesc făcute cât mai degrabă, pân ce nu-i pierdut timpul.

«Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume» că și noi suntem un popor vrednic de a trăi pe acest pământ.

(Primul articol al lui O. Ghibu, publicat în *Cuvânt Moldovenesc*, an IV, nr. 25 (225), din 26 III 1917 (nesemnat).

107. *Să se știe odată!*

29 II 1964

Și eu am făcut o revoluție. Pot afirma fără nici o teamă de a fi dezmințit de cineva că revoluția din Basarabia anului 1917 este în realitate opera mea și numai a mea. Fără inițiativa și fără munca nepregetată a mea, Basarabia ar fi avut o evoluție cu totul alta decât cea pe care a avut-o. Nu m-am orientat după nimenea, nici după N. Iorga, nici după O. Goga, nici după I. Brătianu, nici după Stere, nici după Marx, nici după Bălcescu, Bărnuțiu sau Iancu sau Horia. Eu am pornit nu de la mizeria materială a poporului, ci de la cea sufletească. N-am apelat la stomac, ci la creier și la inimă.

Vezi, dealtfel, și depoziția lui A. Oțetea în fața Tribunalului Iași.

108. *Si duo faciunt idem, non est idem.*

Propaganda noastră, pornită din inimă, și «propaganda» oficială, pornită din birourile ministeriale și mai ales din organizațiile politice mai mult sau mai puțin egoiste și din dorința de câștig bănesc a propagandiștilor, eventual chiar de carierism politic. Blestemată speță, care a adus ruina a tot ce se înjghebase atât de minunat în primul an de «revoluție» sfântă, cum n-a fost alta mai sfântă nici în epoca de aur a creștinismului.

Carieristii și vânduții n-au putut-o răsturna. Ea și-a realizat programul, care nu era alt-ceva decât porunca destinului.

109. În toamna anului 1918, *Journal de Russie* ne dădea Ungurilor.

Să se știe: Basarabia nu ne-au dat-o nici Nemții, nici revoluția rusească, nici guvernul de la Petrograd, nici politicienii români, nici revoluționarii moldoveni cu firman de la Petrograd, nici Moldovenii singuri, ci poporul român întreg.

110. Paralel cu Partidul, Oastea Moldovenească și Școala Moldovenească și Ardealul. Când P.N.M. pare a intra în agonie, apare o altă forță: oastea moldovenească, sprijinită de cea ardelenescă.

Paralelismul consecvent între Basarabia și Ardeal. Pas de pas. Și azi trebuie să fie la fel. El a început încă în 1906, cu Goga. Ce scria despre el C. Stere în *Viața Românească*! Ce scriam eu la 1905, la 1910, 1913, 1916 în *Revista generală a învățământului* (Școlile din Chișinăul Basarabiei, nr. 5-6/1915-1916, p. 270).

Politica țaristă a desființat, imediat după 1878, toate școlile românești din Basarabia de sud: două gimnazii, un seminar, patru școli urbane și 121 școli rurale cu 7914 elevi.

Concepția revoluționară îngustă a grupului de la Petrograd.

Profesori români și profesori ruși: Cei trei profesori moldoveni de la Petrograd nu au participat absolut deloc la revoluția culturală din Basarabia. Ei au făcut exclusiv politică și revoluție politică. Ce-ar fi fost dacă Boldur, Inculeț și Ierhan ar fi activat alături de noi pe teren școlar, cultural și național.

Revoluția în Basarabia trebuie înțeleasă nu ca o răsturnare mecanică a ordinii sociale și naționale pe care țarismul o răsturnase.

Revoluția basarabeiană nu putea urma linia teoreticienilor improvizați de la Petrograd. Nu o revoluție de suprafață, ci o restaurare firească de fond.

111. *Doi renegați fioroși:*

Un basarabeian renegat - Troțchi.

Și un georgian renegat - Djugașvili.

Într-o vreme când armatele rusești au fost cuprinse de cea mai mare anarhie, când nu mai era nici o disciplină, ci numai «slobodă», Moldovenii au înghebat singuri, fără nici-un ajutor de nicăieri, «cohorțe» moldovenești minunate.

112. *Către Comandantul suprem al oastei rusești.*

Din toate documentele existente se poate vedea că mișcarea ostășească moldovenească viza aproape exclusiv interese de moment: refacerea disciplinei militare și combaterea anarhiei. Ea nu avea obiective politice naționale înainte de a fi luat contactul cu P.N.M. Noi i-am inoculat, ca idee-fortă, naționalismul activ, în locul socialismului, pe de o parte, și a naționalismului visător.

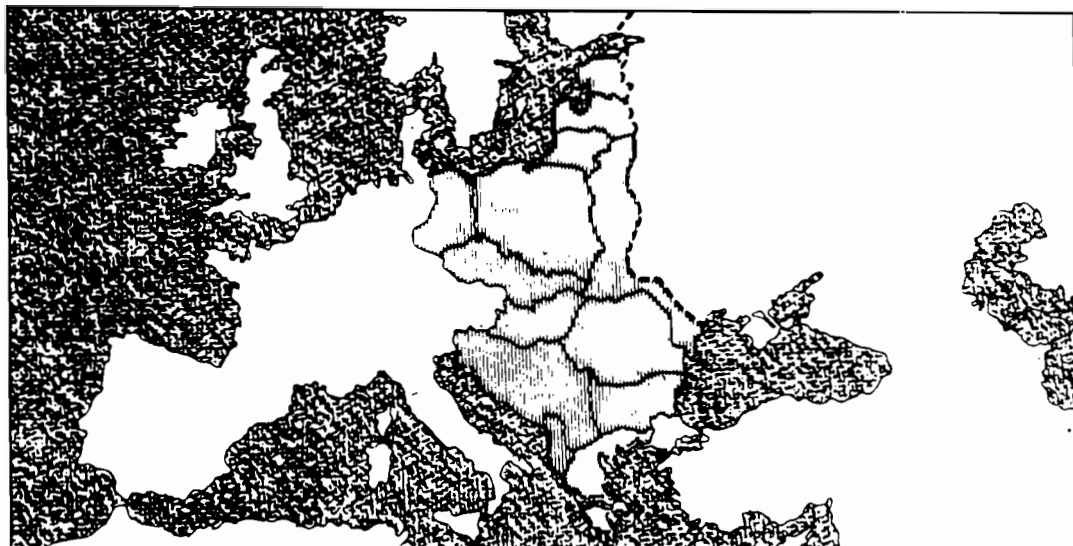
113. Două revoluții în octombrie 1917: Chișinău și Petrograd.

Basarabia s-a declarat autonomă la 21 octombrie, cu cinci zile înainte de revoluția cea mare a lui Lenin. *Ea s-a despărțit, de fapt, de Rusia, înainte de existența U.R.S.S.*

114. Lenin a vorbit la 1915 despre Românii din Rusia..., dar nu pe baza programului lui s-a deșteptat Basarabia, ci pe baza programului Școlii Ardelene.

115. Deosebirea dintre mine și Cioflec era că el accentua mereu că Moldovenii trebuie să lupte umăr la umăr cu toate popoarele împărăției și «mână în mână cu toată suflarea împărăției», - în timp ce eu eram pentru o acțiune încadrată în «națiune», ce cuprinde în sine toate tagmele sociale moldovenești și mă feream categoric de o colaborare cu orice fel de străin.

Dealtfel, nu numai Cioflec, ci și ceilalți erau tot de aceeași părere...

Moscova, 9 Octombrie 1944

“Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: “Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și “fifty-fifty” cu voi în Jugoslavia?” În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

“Cel de al doilea război mondial”

- Memorii -

SUMARUL

<i>Europaeus, Reagan și Gorbaciov la Geneva</i>	1
<i>Ion Stanciu, «România a fost forțată să accepte diktatul»</i>	3
<i>Mircea Gherman, Cum a luat ființă «Gazeta de Transilvania»</i>	5
<i>Nicolae Baci, Atentatul contra lui Hitler din 20 iulie 1944 și soarta României</i>	7
<i>G. Caranfil, Avant l'atentat contre Hitler</i>	9
<i>Horia Nicolescu, Cine este autorul huliganismului contemporan?</i>	14
<i>Onisifor Ghibu, Gânduri pe tema Basarabiei (Nr. 96-115)</i>	16